καὶ τὸ ἔργο του ἔμεινε συντριμμένο ὅπως συντριμμένο ἔμεινε καὶ τὸ ἔργο τῶν ἐπαναστατῶν.

Ἄλλος ποιητὴς Ζακύνθιος κι αὐτὸς εἶναι ὁ Ἀντρέας Κάλβος, μεγαλόπνοος καὶ ἰσομέγεθος μὲ τὸ Σολωμὸ ποὺ ἄφησε δυὸ βιβλία ὠδῶν, ἕνα τυπωμένο στὸ Λονδῖνο κι ἕνα ἐδῶ στὸ Παρίσι μὲ μετάφραση στὸ γαλλικό. Οἱ ὠδὲς τοῦ Ἀντρέα Κάλβου, γραμμένες σὲ μιὰ γλῶσσα καὶ σ' ἕνα μέτρο ἐντελῶς προσωπικὸ καὶ δυσκολοπρόσιτο, δὲν ἀντιχτύπησαν ἀμέσως στὴν ψυχὴ καὶ γιὰ τοῦτο ἔμειναν κάπως παραμερισμένες γιὰ πολὺν καιρὸ καὶ χωρὶς μαθητές. Οἱ ὠδὲς τοῦ Κάλβου ἔχουν μεγαλεῖο καὶ κλασσικὴ ἀληθινὰ ὀμορφιά. Ἐμπνεσμένες οἱ περισσότερες ἀπὸ τὴν Ξενητειὰ ὅπου ἐπλανήθη στὴν περισσότερη ζωή του, ἐμπνεσμένες γιὰ τοὺς ἥρωες τοῦ Εἰκοσιένα καὶ γιὰ τὴν πατρίδα, ἐξὸν ἀπ' τὴ νοσταλγία γιὰ γαλανοὺς οὐρανοὺς ὅπου σέρνουν οἱ ξανθὲς ὧρες τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ ἅρμα καὶ γιὰ ἰονικὰ πελάγη ὅπου πλανιοῦνται ἀκόμη οἱ Νηρηΐδες ἔχουν κάτι ἀπὸ τὶς μεγάλες προφητικὲς λαλιὲς καὶ ἡρωϊκοὺς ρυθμοὺς πολέμων, δόξας καὶ ἀρετῆς.

Θὰ ἤθελα νὰ σύσταινα σὲ κάθε ἕλληνα νὰ εἶχε σὰν εὐαγγέλια τὰ ὀλιγοσέλιδα βιβλία τῶν πρώτων μας αὐτῶν διδασκάλων καὶ ψαλτῶν τῶν ἰδανικῶν μας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ μέλλοντός μας, ἀλλὰ δυστυχῶς τοῦ Ἀντρέα Κάλβου δὲν ὑπάρχει ἔκδοση καμμιά, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ πολὺ κακὰ παρουσιασμένη καὶ ἐντελῶς ἐξαντλημένη ποὺ ἔγινε ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια στὴ Ζάκυνθο. Ἡ ἐπίσημη πατρίδα μας δυστυχῶς πολὺ ὀλίγο ἐνδιαφέρεται γιὰ τέτοιου εἴδους ψιλολογήματα τὰ ὁποῖα θεωρεῖ περιττὰ ἀφοῦ δὲν ἀνήκουν στὶς μικροϋποθέσεις τοῦ κόμματος.

*

Ἕνα διανοητικὸ ἔργο γενναῖο καὶ ὑψηλὸ μόλις ἐκδηλωθῇ καὶ παρουσιαστῇ καὶ θὰ ἐπιδράσῃ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἶναι δυνατοὶ γιὰ μιὰ τέτοιαν ἐπίδραση. Κι ὅταν λέμε ἐπίδραση, δὲν ἐννοοῦμε βέβαια τὴ μίμηση, οὔτε κι ἀκόμα καὶ τὴν ἄμεσο ἐπίδραση μόνο σὲ συγγενικὲς ἰδιοσυγκρασίες, γιὰ νὰ ἐξηγηθῶ. Ἕνας ποιητὴς ποὺ ξέρει ν' ἁρπάξῃ ὅτι μεγάλο ἔχει τὸ ἔθνος του καὶ νὰ τὸ ξεχύσῃ στοὺς στίχους του, στὸ ἔργο του, ἕνας ποιητὴς ποὺ ξέρει ν' ἀναστήσῃ ἕνα ἰδανικὸ ποὺ ληθαργεῖ καὶ νὰ τὸ ἀνυψώσῃ μὲ τοῦ λογισμοῦ τὰ φτερὰ καὶ τῆς Τέχνης, ἕνας ποιητὴς ποὺ ξέρει νὰ ξεχύσῃ καὶ τὴν πικρόχολη σάτυρα στὴν περίσταση ἕνας ποιητὴς ποὺ στοχάζεται βαθιὰ κι αἰστάνεται βαθύτερα, ἕνας ποὺ ξέρει πρὸς ποιοὺς πόθους καὶ ὄνειρα νὰ ὁδηγήσῃ τὸ λαό του μὲ τὴ δύναμη τοῦ λόγου καὶ τὸ μυστήριο τῆς Τέχνης, δὲν ἐννοῶ, ἕνας τέτοιος ποιητὴς πὼς θὰ ἐπιδράσῃ μοναχὰ ἄλλους τέτοιους νεωτέρους γιὰ νὰ ἐξακολουθήσουν τὸ ἔργο του. Μπορεῖ κι αὐτὸ νὰ τὸ κάνῃ· μπορεῖ νὰ ξυπνήσῃ σ' ἑνὸς τὸν ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸ καταπιάσιμο τοῦ διηγήματος, τοῦ δράματος καὶ ἄλλων εἰδῶν τοῦ λόγου, μὰ ἐκεῖνο ποὺ νομίζω πὼς μπορεῖ περισσότερο εἶναι, νὰ ἐπιδράσῃ ἕναν πολιτικό, νὰ ἐμπνεύσῃ ἕναν στρατηγὸ ποὺ μὲ ἔμπνευση καὶ σοφία κατόπιν ἐκεῖνοι νὰ ἐργαστοῦν γιὰ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Ἔθνους τους. Ὅπως αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνῃ κι ἀντίθετα, ὁ πολιτικὸς κι ὁ στρατηγὸς νὰ ἐπιδράσῃ τὸν ποιητὴ καὶ τὸν συγγραφέα. Ἕνας πολιτικὸς καὶ στρατηγικὸς Ὀδυσσέας ἐπέδρασε ἕναν Ὅμηρο, ἀλλὰ καὶ ἕνας Ὅμηρος ἐπέδρασε ὁλόκληρη τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Πίνδαρο ὡς τὸ Φειδία κι ἀπὸ τὸ Θεόκριτο ὡς τὸν Περικλῆ.

Καὶ σὲ μᾶς σήμερα ἂ δὲν ὑπάρχῃ πολιτικὸς εἶναι γιατὶ οἱ πολιτικοί μας δὲν ξέρουν νὰ ἐπιδραστοῦν ἀπ' τοὺς συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς τους καὶ τοῦ τόπου τους, ἀλλὰ ἀπ' ἐναντίας τοὺς περιφρονοῦν καὶ τοὺς θεωροῦν προδότες· κι ἀκόμα γιατὶ δὲν ἔχουν ξεκαθαρισμένη ἰδέα τὸ τί θὰ πῇ συγγραφέας δημιουργὸς ποὺ μ' ἕνα του βιβλίο κάποτε, μὲ μιὰ του ἰδέα μπορεῖ νὰ φέρῃ διανοητικὸ ξέσπασμα καὶ τί θὰ πῇ σχολιαστὴς κειμένου καὶ ξερὸς ἑρμηνευτὴς ἑνὸς ἀρχαίου στίχου σὲ μακαρονικὴ γλῶσσα καὶ μὲ βοήθεια ὅλων τῶν συνταχτικῶν καὶ τῶν γραμματικῶν τῆς Οἰκουμένης καὶ μόνο χωρὶς τὴ βοήθεια τοῦ αἰσθήματος· καημένο αἴσθημα !

(ἀκολουθεῖ)

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

τοῦ Πέτρου Βλαστοῦ

Ὁ Ἥλιος εἶν' ὁ κύρης μας κι ἡ θάλασσα 'ναι ἡ μάννα.
Μονιά μας εἶναι ἀκρογιαλιὲς σ' ἕνα νησὶ γεράνιο.
Γρικοῦμε μέσ' στὰ κύματα πανηγυριοῦ καμπάνα
Καὶ τὸ κορμί μας πλάθουμε στὶς ἀμμουδιὲς τιτάνειο.

Καὶ μᾶς μεστώνει τὴν ψυχὴ τὸ πελαγήσιο ἀγέρι
Ποὺ φέρνει τὰ μηνύματα γλυκὰ 'πὸ τὴν Ἑλλάδα.
Κι εἶναι ἡ ζωὴ σὰν ὄνειρο στὸ γλυκοχαραμέρι
Κυματοφίλητη ξωθιὰ ποὺ μᾶς κερνάει ἀράδα.

Καὶ κεῖ ποὺ γέρνει ὁ Οὐρανὸς στῆς θάλασσας τὰ πλάτια
Τοῦ δειλινοῦ τἀπόφεγγα νὰ τῆς γλυκαρμαθιάσῃ,
Τὸ ταξιδιάρικο ἄρμενο τὰ μαγικὰ παλάτια
Ποὺ τὴ λιοπρόσωπη φυλὴν θὰ μαρμαροαπεικάσῃ.

Μὰ τὸ τραγούδι τῆς ψυχῆς ποὺ τὰ νησιὰ τὰ διάρα
Γλυκοσταλάζοντας ξυπνοῦν ποιά λύρα θἀρμονίσῃ ;
Καϋμέ μου ἐσὺ φτερουγιαστὲ γένου πουλὶ καὶ διάβα
Πέρα τοῦ πόθου τὸ νησὶ νὰ σὲ γλυκοκοιμίσῃ.

Ἀλωνάρης 907.

ΣΑΝ ΕΛΕΓΕΙΟ

Στὴ Θ. Π.

Βορριᾶς παλεύει τῆς ἐλιᾶς τὰ φουντωμένα κλώνια
Καὶ νοιώθω σὰν τἀκρόκλωνο ἡ καρδιά μας νὰ λυγιέται
Καὶ νὰ ἡ γαλήνη τῶν βουνῶν π'ἀπόμακρα μ'ἀγγίζει..
Κοὶ πλάϊ μου ἄϋλη μὲ ἥλιου φῶς κι ὁλάγρυπνα τὰ [μάτια
Σὲ βλέπω σὰν σὲ ἀνάγλυφο Κερομεικοῦ θλιμμένη.
Τὸ μαρμορένιο ἁπλώνεις μου τὸ χέρι ποὺ ὅλο σβύνεται
Καὶ θλίψη ἀποχαιρετισμοῦ στολάζει ἀπ'τὴ μοτιά σου.
Κι ὅλο ἀγροικῶ σε πλάϊ μου κι ὅλο ψυχὴ γιομάτη
Τὰ μάτια μου ἀφουκράζονται νὰ σβύνεται ἡ λαλιά σου
Ἀεροφερμένη ἀπ'τὶς κορφὲς πρὸς τὰ ἔρημα ἀκρο-[γιάλια.

ΣΤΙΧΟΙ

Στὴ Θ. Π.

Τῆς ὄψης σου τὶς ροδαριὲς μοῦ ἀνιστοράει ὁ ἥλιος
Στὴν ἀνθισμένη ἀμυγδαλιὰ βουβὸ μελισσολόϊ
Γλυκαναπνέουν τὰ μάτια μου τοῦ πόνου τ' ἀνθομέλι,
Κι ἔτσι ἡ ψυχή σου σὰ στοιχειὸ τοῦ δέντρου μοῦ [φαντάζε
Σύσσωμη κι ὅλο κρένει μου μὲ ὅσα ἄνθια τόσα χείλια.
Σφυροκοπάει μιὰν ἄλυσο ἡ μνήμη μου ἀνιστοριτρα.
Μὰ τ'ἄνοιγμα τῆς θάλασσας γιὰ τὸ ἄπειρο μιλεῖ μου
Κι ἀνοίει φτερὰ σκλάβα ἡ ψυχὴ σὲ λεύτερον ἀγέρα.

Φλεβάρης 1908 *ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ*

κούς, ἂν ὄχι τὸν ἴδιο τὸν Ὅμηρο (1) Μάλιστα ἡ σοβαρὴ μελοπρέπεια κ' ἡ σεμνότη τοῦ λόγου,

«Ἀνάρια ἀνάρια τἄρριχταν οἱ Κλέφτες τὰ τουφέκια,
Γιατὶ εἶν' οἱ μαῦροι λιγοστοί».

Καθὼς κ' ἡ περιστατωσύνη τῆς περιγραφῆς,

«Σύρτε, παιδιά μου, στὸ νερό, ψωμὶ νὰ φᾶτε ἀπόψε,
Κ'ἐσύ, Λαμπράκη μου ἀνιψιέ, κάθησ'ἐδῶ κοντά μου·
Νά, τ' ἅρματά μου φόρεσε, γιὰ νᾶσαι καπετάνος,
Κ'ἐσεῖς, παιδιά μου, πάρτε το τὸ Ἅρμο τὸ σπαθί μου,
Πρόσινα κόψετε κλαδιά, κτλ.»,

Κι ἀπάνω στὸν πόλεμο, μέσα στὸ λύσσαγμα τῆς μάχητας,

«Τρία τουφέκια τοὔρριξαν, τὰ τρία ἀράδα ἀράδα,
Τὄνα τὸν παίρνει στὸ πλευρό, τἄλλο στὰ στήθια μέσα,
Τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τὸν παίρνει μὲς στὸ στόμα.
Τὸ στόμα γοῖμα γιόμισε, κτλ.».

Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴν ἀκοίμητη ὄρεξη τοῦ Ἕλληνα νὰ τὰ ζωντανεύῃ ὅλα, καὶ μάλιστα νὰ τοὺς δίνῃ ἀνθρώπινα προσόντα. Ἀπὸ τὰ πιὸ παμπάλαια τοῦτο.

«Βουνά, τί δὲ μαραίνεστε ; λημέρια, τί δὲν κλαῖτε ;

Κι ἀλλοῦ,

«Τὸ λὲν οἱ κοῦκκοι στὰ βουνά, κ' οἱ πέρδικες στὰ [πλάγια.

Ζωντανεύουν ὅλα τριγύρω τους, ὡς κι ὁ ἴδιος ὁ Θάνατος, δηλαδὴ ὁ Χάρος, ποῦ

«Σέρνει τοὺς γιοὺς ἀπ' τὰ μαλλιά, τοὺς γέρους [ἀπ' τὰ χέρια».

Ἀμὲ ἡ Σαπφὼ κι ὁ Ἀλκαῖος ; Ἡ λαύρα τῆς ἀγάπης καὶ τὸ ὕψος τῆς φαντασίας ; Μυριόσπαρτα λούλουδα τὰ λιανοτράγουδα, τὰ λυρικὰ αὐτὰ ἐπιγράμματα τῆς ἀγάπης, ποῦ τὸ καθένα τους στάζει κ' ἕνα δάκριο χαρᾶς ἢ πόνου ἀπὸ φυλλοκάρδια γεμᾶτα αἷμα γνήσιο Σαπφικό.

«Τὴ λαμπεράδα τῆς φωτιᾶς ὀρέγουμουν καὶ θώρουν, καὶ σίμωσα καὶ κάγηκα».

Συχνὰ καὶ μὲ βαθύτερους στοχασμοὺς ἀπὸ τὰ κοινὰ κελαϊδήματα τῆς ἀγάπης, καθὼς λόγου χάρη στ' ἀκόλουθο δίστιχο, ποῦ μεγάλος Ἄγγλος ποιητὴς χρειάστηκε πέντε στίχους νὰ πῇ περίπου τὰ ἴδια.

«Εἶναι καλὸ καὶ τὄμορφο. Μὰ ὅ,τ' ἡ καρδιὰ διαλέγει,
Σ' ἐκεῖνο βλέπει τσ' ὀμορφιὲς ποῦ κάνουν τὴν καὶ [κλαίγει».

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προχωρήσουμε περσότερο γιὰ ν' ἀποδειχτῇ πῶς εἴχαμε ὀμπροστά μας, τριγύρω μας, μέσα μας τὸν Ἑλληνικὸ θησαυρό, καὶ τὸν παραρίξαμε τρέχοντας κατόπι ἀπὸ ἴσκιους, ποῦ ποτὲς δὲ θὰ τοὺς πιάσουμε, μόνε στὸν ἀγώνα μας ἀπάνω, τὸν ἄγονο καὶ τὸν ἄκαρπο, θὰ μᾶς πιάσουνε, ἃ δὲ μᾶς ἔπιασαν κιόλας, οἱ πιὸ πραχτικοί μας γειτόνοι.

(ἀκολουθεῖ) ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

---

1) Τὴ μεγάλη συγγένεια τοῦ παλιοῦ Ὁμηρικοῦ καὶ τοῦ νέου Κλέφτικου κόσμου τὴν ἀπόδειξε περίτρανα ὁ Πάλλης μὲ τὴν Ἰλιάδα του. Καμιὰ μετάφραση τῆς Ἰλιάδας δὲν ἄρπαξε τόσο τέλεία τ' Ὁμηρικὸ ὕφος καὶ τὴν Ὁμηρικὴ τέχνη ὅσο αὐτὴ ἡ μετάφραση Ἐπειδὴ ἔγινε σὲ γλῶσσα Ὁμηρικοῦ λαοῦ, ἀπὸ ἄνθρωπο ποῦ τὴν ἔννοιωθε καὶ τηνὲ ζοῦσε.